

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
ט' תשרי תשע"ח 1190 (שנה כא')

יום הכיפורים

"לפני ה' תטהרו" (בסוף המזמור)

אמר רבי עקיבא: "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמיים. ואומר: מקווה ישראל ה', מה מקווה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל. הסביר הרב "בינה לעיתים" זצ"ל: המקווה מטהר, אבל בתנאי שהאדם יבוא אליו ויטבול בו. גם הקב"ה סולח ומוחל ביום הכיפורים, בתנאי שהאדם יבוא לפניו, יתחנן ויעתיר וישוב בתשובה, וזהו: "לפני מי אתם מטהרים", קודם צריכים אתם לבוא ולהיטהר ואח"כ "ומי מטהר אתכם" וסולח ומוחל, "אביכם שבשמיים".

זהו שגאמר: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאתיכם", ובתנאי "שלפני ה', תטהרו", תעשו פעולת טהרה ותשובה מצדכם ותזכו שה' יטהר אתכם ותקובל תשובתכם וסליחתכם ברצון לפניו, וימחה ה' מעליכם כל עוון ואשמה.

"כל זמן שהנר דולק עוד אפשר לתקן"

בשעת לילה פסע רבי ישראל סלנטר מביתו אל בית המדרש לעסוק בתורה. לפתע הבחין באור קטן המהבהב מתוך חנותו של הסנדלר. תמה רבי ישראל על כך שהסנדלר ממשיך בעבודתו גם בשעת לילה כה מאוחרת. נכנס רבי ישראל לחנותו של הסנדלר, ומצאו יושב ומתקן נעלים לאור הנר. ברכו רבי ישראל לשלום, ושאלו: "אמור נא לי, מפני מה הנך יושב בשעה כה מאוחרת ומתקן נעלים?" "רבי", השיב הסנדלר בפשטות, "כל זמן שהנר דולק- עוד אפשר לפעול ולתקן..."

נרעד רבי ישראל עד עמקי נפשו, וראה בדבריו של הסנדלר רעיון עמוק ונפלא, ומוסר השכל כביר. שלמה המלך אומר בספר משלי "נר ה' נשמת אדם" – הרי נשמתו של האדם משולה לנר, וכל זמן שהנשמה שוכנת באדם ודולקת בתוכו, עדיין יכול הוא לעמול ולתקן את מעשיו ודרכיו.

ימים רבים שמעו את רבי ישראל מתהלך בחדרו, ומשנן לעצמו בהתרגשות עצומה:

"כל זמן שהנר דולק, עוד אפשר לתקן..."

חשקפת היהדות

חייבים להשתנות!!

קבוצת אנשים טענה ביער, לפתע הדהדה שאגה של חיה ביער,

כולם החווירו וליבם קפא בקרבם, לאחר כמה דקות שהתאוששו, הם פנו

להסתכל איש אל אחיו, והנה הם רואים שאחד מן החבורה מתנהג כרגיל כאילו לא אירע דבר.

"אינני מבין, וכי אין הוא מפחד מהאריה?" שאל אחד האנשים.

השיב לו חברו: "הוא חרש..."

אם אנו רואים אנשים המתנהגים ביום כיפור בקור רוח ובאדישות, אות הוא כי הם "חרשים"

ברוחניות.

מערכת העלון מפאחלת לכל המפיצים היקרים ולכל בית ישראל גמר חתימה טובה

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * שעות קיץ * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעלי"ט 8:55-8:57

כניסת יוה"כ: 6:09 יציאת יוה"כ: 6:59 יציאת יוה"כ ר"ת: 7:40

לא התפלל עדיין ערבית (חז"ע עמ' ספד).

כ. במוצאי יוה"כ מבדילים על הכוס ואין מברכים על בשמים (ש"ע סי' תרכ"ג).

אע"פ שזה גם מוצאי שבת מ"מ טוב שאחרי ההבדלה יברך על בשמים (חז"ע עמ' ספד).

כא. אם אינו מוצא נר ששבת [שהיה דלוק מערב יו"כ עד מוצאי כיפור] לברכת "בורא מאורי האש" יכול לברך על נר שהודלק במוצאי יו"כ (חז"ע עמ' ספד).

כב. ראוי לכל אדם בריא להיזהר שלא לאכול במוצאי יום הכיפורים עד שיגיע זמן "רבינו תם" (ק). ולקו"י סי' תרכ"ה).

דין חולה ביום הכיפורים

א. מעוברות ומניקות צמות ביוה"כ (ש"ע סי' תכ"ז ס"א) מ"מ מעוברת שהריחה ריח מאכל ומתאוה לאוכלו, לוחשים באוזנה שהיום כיפורים ואם נתקררה דעתה בזה מוטב, ואם לא מאכילים אותה "שיעורין" (כמבואר בסעיף ח) עד שתתיישב דעתה ותמשיך לצום (ש"ע סי' תכ"ז ס"א ק"ד).

ב. מעוברת במקרה מיוחד שהרופא אומר שאם תצום יש חשש סכנה הפלה תאכל "לשעורין". ומנקט שהתינוק שלה חולה והרופא אומר שאם תתענה ביוה"כ יכולה לגרום לחשש סכנה לתינוק מאחר שלא יהיה לה מה להניק אותו [אפילו שיש תחליף מטרנה], לא תתענה ותאכל לשעורין [כמבואר בסעיף ח] (חז"ע עמ' רפז).

ג. יולדת (או המפלת ב"מ) משענה שהחלו סימני הלידה (מש"צ סי' תכ"ז ס"ק ט) ועד שלשה ימים מהלידה [72 שעות!] פטורה מלהתענות (ש"ע סי' תכ"ז ס"ד) ואפילו אומרת שיכולה להתענות אין שומעים לה, וצריכה לאכול ביוה"כ (מש"צ סי' תכ"ז ס"ק ז).

ד. יולדת מסוף היום השלישי [מסוף 72 שעות] ועד היום השביעי [ועד סוף 148 שעות מהלידה] אם אמרה צריכה אני לאכול מאכילים אותה (ש"ע ס"ט) אע"פ שהרופא אומר שאינה צריכה, ואם אמרה איני צריכה אין מאכילים אותה ביוה"כ.

ה. חולה שהרופא קובע שיש חשש סכנה אם יתענה פטור מלצום ואפילו אם אין סכנה מיידית, ואפילו יש ספק סכנה. ואם הרופא אומר שצריך לאכול והחולה אומר שאינו צריך שומעים לרופא, וכן אם הרופא אומר שהחולה יכול להתענות והחולה אומר שאינו יכול שומעים לחולה אפילו נגד מאה רופאים (ש"ע סי' תכ"ז ס"א).

ו. חולה שאוכל פת מפני פיקוח נפש יטול ידיו תחילה את כל כף היד כרגיל ומברך על נטילת ידיים [ואם אוכל "לשעורין" היינו כל 10 דקות גר' אפילו אז נוטל ידיו בלי לברך] (ת"מ סי' יד ס"ט).

ז. זקן מופלג שתש כוחו מחמת התענית דינו כחולה שיש בו סכנה ואפילו אין לו חולי פנימי צריך לאכול ביום הכיפורים (תורת מועדים סי' יד ס"ט).

ח. כל אלו (כגון: חולה שיש בו סכנה, יולדת וכ"ב) שהותר להם לאכול, יאכלו וישתו "שיעורין" (ש"ע סי' תכ"ז ס"א) דהיינו 30 גר' אכילה כל 10 דקות, ו-40 גר' שתיה [וזה באדם בנוני אבל באדם גדול או קטן השיעור המותר כמלא לוגמיו שהוא שיעור שתיה כדי שישלכו לצד אחד של פיו ויראה כמלא לוגמיו] (חז"ע עמ' ר"ט) וס"ע סי' תכ"ז ס"ט) כל 5 דקות (תורת מועדים סי' ט"ט) וטוב כל 9 דקות (חז"ע עמ' ר"ט) אא"כ הרופא קבע שצריכים לאכול חרבה בבת אחת (ס"ד).

ט. אם שכחו לשקול את מידות השיעור הנ"ל לפני יוה"כ מותר לשקול המאכלים והשתייה ביום הכיפורים (ובלבד שלא יהיה המשקל מופעל באמצעות חשמל או בטריה) (ס"ט).

י. האוכלים [ילדים או חולים] ביום הכיפורים, יאמרו "יעלה ויבא" בברכת המזון (ש"ע סי' תכ"ז ס"א) כ"י כ"ה ס"ק ס"א. ואם שכחו אינם חוזרים, ואינם צריכים לעשות קידוש (חז"ע עמ' שח).

יא. חולה שאין בו סכנה (כגון: חולה שנפל למשכב) הצריך לבלוע גלולות ותרופות ביוה"כ, אם טעמם מר ביותר ואין ראיות לאכילה רשאי לבלועם בלא מים, ואם התרופות ראויות לאכילה יעטוף אותן בנייר דק, ויבלעם עם הנייר [בלי מים] ואם קיימת אפשרות להחליף את התרופות בפתילות שאין משתמשים בהם דרך הפה עדיף לעשות כן (תורת המועדים סי' יד ס"א).

לעלון האיחוד דרושה משפחה בהתנדבות לספירת העלונים כל שבוע והכנתם בחבילות למפיצים לחלוקה מגורי המשפחה באזור ז או אזור אחר קרוב כדי להקל את נידוד העלונים למשרדי האיחוד 08-8644452

להעיר ולעזור: מפאת קדושת ימי חול המועד יש דברים שאסור לעשותם בימי חול המועד ולכן יש לבצעם לפני חג הסוכות כגון: פעולות הקשורות לכתיבה, תשלום חשבונות, הכנת שעורי בית, כיבוס בגדים, תספורת וגילוח, גיוס גינה לנוי, פיתוח תמונות וכו'.

משרדי "האיחוד" טל: 08-8644452 נא לא לעיין בתפילה דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

מספר שעות בלבד נותרו לנו עד יום הדין הקדוש, בו נעבור כולנו לפני שופט כל הארץ, ה"חותך" את כל מאורעות השנה הבאה.

יום הכיפורים הוא יום של רחמים גדולים מה', בו הוא מבקש מאתנו לתקן את עצמנו ותותן לנו את היכולת להכריע את גזר הדין לטובה.

לכן, מן הראוי שכל אחד יפושש במעשיו ויתקן את הדרוש. והנשים ובנות ישימו דגש בנושא צניעות כי הצניעות היא כל מהותה של האישה היהודייה. והגברים יתחזקו בלימוד תורה ואז מובטח להם שיתחזקו בכל התחומים כי לימוד תורה יבחר להם את חובתם במצוות ואז ממילא יתחזקו בכך

בואו ונחזור בתשובה אמיתית כי לא יחפץ ה' במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה – והעושה כן יהא סמוך ובטוח כי יצא זכאי במשפט, וייחתם לחיים טובים ולשלום.

נולדתי ביום כיפור פעמיים

נולדתי בתל אביב ביום הכיפורים שחל בשבת. הורי לא היו אנשים דתיים אבל שניהם היו מאמינים. גדלתי על בסיס של אמונה כללית מאוד של איזושהי "מציאות" שמכוננת דברים.

בחגים היה אבא לוקח אותי, הבן הבכור ואת אחיי כל שנה לבית כנסת אחר. היה חשוב לו שנכיר עדות שונות ומנהגים שונים.

ותמיד היה מדגיש בפני ביום הכיפורים שזהו יום הולדתי.

ביום הכיפורים שבו מלאו לי 13 עליתי לתורה, אני זוכר שהכל התבדחו שאנו יוצאים מזה בזול כי איננו צריכים להביא כיבוד למתפללים...

בערך בגיל זה החל להתפתח אצלי משבר, שאלתי את עצמי המון שאלות. התווכחתי עם המורים, עם החברים ועם ההורים ויכוחים שחזקו אצלי את הבלבול והמבוכה, חיפשתי משמעות לחיים ולא מצאתיה.

ניסיתי אופנות שונות שפרחו בסביבה, הרגשתי שאני מחפש איזושהי דרך ברורה בחיים.

לאחר השירות הצבאי יצאתי לטייל בעולם, הסתובבתי בארה"ב ובאירופה ולבסוף הגעתי למזרח הרחוק, חשבתי שאולי שם אמצא תשובות לשאלות החיים.

הגעתי לכת שהלהיבה אותי, עברתי איתם כמה חוויות מסטיות שהביאו אותי להחלטה להתקבל כחבר קבץ לכת.

היה להם טקס מיוחד לקבלת חברים חדשים, בו המתקבל לכת היה נדרש להעלות קטורת כלשהיא ולהישבע אמונים לכת, אלא שטקס זה דחה אותי.

בלילה שלפני הטקס ניסיתי להירדם ולא הצלחתי, בכל פעם שהייתי עוצם את עיני, הייתי רואה מולי יהודים עטופים בטלית וב"קטיל" מתנועעים בדביקות. היה זה זיכרון הילדות של תפילת יום הכיפורים.

המראה חזר על עצמו שוב ושוב ולפתע הבריק במוחי הרעיון להביט בלוח השנה, פתחתי את הלוח וקפאתי: היה זה ליל יום הכיפורים שחל בשבת! אותו לילה לא ישנתי, ספקות ולבטים קשים מנשוא טרפו את דעתי.

לבסוף החלטתי לשוחח על לבטי עם מנהיג הכת, ישיש בעל עיניים פיקחיות וטובות.

סיפרתי לו את ספורי, וכששמע שאני יהודי ונולדתי ביום הכיפורים, החל להניע ראשו מצד לצד כשהוא ממלמל: "לא, לא".

אחרי דומיה ארוכה הוא תפס את ידי ואמר: "חזור לישראל, כל מה שיש לנו, יש ביהדות! חזרתי לארץ והתחלתי ללמוד יהדות ולקיים את התורה ומצוותיה, ואכן סוף סוף מצאתי את כל

מה שחיפשתי, כך נולדתי פעמיים ביום הכיפורים... (המאיר)

הלכות יום הכיפורים

א. עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר עד שיפייס את חברו, ותחילה ישיב לו את ההונאה, הגזל או הריבית שלקח ממנו שלא כדין (ש"ע סי' תרו).

והוא הדין הבעל ואשתו יבקשו סליחה אחד מהשני, והבנים והבנות ינשקו ידי אביהם ואימם ויבקשו מחילה ואם אינם עושים כן גדול חטאם, מ"מ גם בן טיפש שאינו עושה כן, ימחלו לו הוריו בפה מלא. (נב"ח סי' ה-ו).

ב. בערב החג מתעטפים בטלית, על הטלית אפשר לברך עד השקיעה [6:29].

ג. יו"כ שחל בשבת כהשנה טוב ששלח ציבור יכריז קודם ערבית של ליל כיפור, שהוא ליל שבת, שכל הקהל יכוונו לצאת ידי חובת קידוש של שבת בתפילת שמונה עשרה שחותרים בה "מקדש השבת וישראל ויום הכיפורים" ויוצאים בזה ידי חובת קידוש מן התורה. (חז"ע ימים נוראים עמ' ער).

ד. יום הכיפורים אסור בעשיית מלאכה ואסור באכילה, שתיה, בריחה, בסיכה, בנעילת נעלי עור ובאישות (ש"ע לוח"ה סי' תרי"א ס"א-ב) [וצריך לנהוג הרחקות כמו בזמן שהיא לא טהורה] (ש"ע סי' תרטו ס"א).

ה. קטן בגיל 13 וקטנה בגיל 12 חייבים לצום, ואפילו הם חלשים (אא"כ הרופא קבע שיש חשש סכנה בכך) וקטן מגיל 12 או קטנה מגיל 11 יתענו עד חצות יום ולא יותר (חז"ע עמ' שט). או כפי כוחם. וקטנים מגיל 9-10 יתענו תענית מס' שעות כפי כוחם. ואם הם פחות מגיל 9 לא יתענו כלל אפילו למספר שעות ואם הם רוצים יש למחות בידם. (ספ).

ו. אסור לרחוץ במים ביום הכיפורים בין בחמים בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו למים אסור (ש"ע לוח"ה סי' תרי"ג ס"א), כשזה לתענוג. אבל אם היו ידיו או מקום אחר מלוכלך מותר לרוחוץ להסיר הלכלוך (ספ). ובשחרית לא ירחץ פניו במים אלא רק עיניו כדי להסיר לפלוג שבעין (תורת מועדים סי' יג ס"ז). תינוק "שלכלך" מותר לרוחוץ (חז"ע עמ' שמה ס"ק מצ).

ז. בנטילת ידיים של שחרית וכן היוצא מבית הכסא נוטל עד סוף קשרי אצבעותיו (ש"ע סי' ב) אבל כהן העולה לדוכן לברכת כהנים נוטל ידיו עד סוף הפרק כרגיל (משנ"צ ס"ק ז).

ח. אף שיום הכיפורים אסור בנעילת נעלי עור, יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" בשם ומלכות, וכן המנהג (הליכות עולם ח"א עמ' נג).

ט. מצוה לחנך גם את הקטנים באיסור נעילת נעלי עור ביוה"כ (תורת מועדים סי' יג ס"ו) וקטן לפני גיל חינוך (5-6) מותר לנעול לו נעלי עור אך טוב שינעלו לו נעלי גומי או בד (חז"ע עמ' שמה).

י. ראוי שכל גבאי יכריז בביה"כ לפני כל נדרי שמי שבא לביה"כ בנעלי עור שישירם (מחמת שלא ידע שזה אסור) מרגליו ודברי חכמים בנחת נשמעים. (ילקו"י ח"ה עמ' 3 ס"ז).

יא. היולדת בתוך 30 יום ללידה וכן חולה אף שאין בו סכנה מותרים בנעלי עור (ש"ע סי' תרי"ג ס"ג) כשאין באפשרותם להשיג נעלי גומי (חז"ע עמ' שט) וכל אדם מותר בנעלי עור במקום צורך גדול (עיין ש"ע סי' ד חז"ע ספ). [כגון: כשיש סכנת עקרבין ועוד].

יב. מותר לשאוף טבק הרהה ביום הכיפורים וכן מותר להריח בשמים ואדרבא מצוה לברך על ריח טוב של מיני בשמים כדי להשלים מאה ברכות, ויכול לברך עליהם כמה פעמים ביום לאחר שיהיה היסח דעת בין פעם לפעם (חז"ע עמ' רפג).

יג. מי ששכח וברך על איזה מאכל או משקה ביוה"כ לא יטעם ממנו אפילו מעט אלא יאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (ש"ע יב"ח ח"י סי' מה).

יד. יש להתפלל את תפילות יום הכיפורים בבכייה ובדמעות ובהכנעה יתירה ואם אינו יכול לבכות, יתפלל לפחות בקול בכו (נב"ח סי' יח).

טו. בכל וידוי חייבים לעמוד (ש"ע סי' תר"ז ס"ג משנ"צ ס"ק ו) ולכתחילה יעמוד כפוף. ואסור לו להיתמך באיזה דבר [באופן שאם יינטל אותו דבר יפול] אך לזקן או חולה מותר. (כה"ה ס"ק ג) יכה באגרופו בנחת כנגד ליבו [4] אצבעות למטה מצד שמאל (חז"ע עמ' י) על כל מילת וידוי ויכווין על מה שאומר.

טז. לכתחילה יזדרזו להתחיל תפילת מוסף קודם חצות יום (12:31), מ"מ בדיעבד אפילו הגיע זמן מנחה גדולה יש להקדים מוסף לתפילת מנחה (כה"ה סי' תכ"ח ס"ח, חז"ע עמ' שט-שמו, עיין ש"ע ספ).

יז. בשעה שנופלים על הארץ ב"הכנהנים והעם" צריך לשים איזה הפסק בינו לבין הקרקע (וכל אחד ידאג לאיזה מגבת וכיוצא ב). (ש"ע סי' תרכ"א ס"ד, כה"ה כט).

יח. במוצאי יו"כ טוב שייסיר את הטלית הגדולה מעליו קודם ערבית (הלכה כדורה סי' יח ס"ב כה"ה ס"ק טו). אין לתקוע בשופר אלא אחר צאת הצום [שיש ששומעים את התקיעה הולכים לאכול] (חז"ע).

יט. אין לאכול במוצאי הצום לפני הבדלה אבל מי שצמא מותר לו לשתות מים [בצאת הצום] אפילו